

Riihimäen luonnonsuojelu- ohjelma

Elvo 24.11.2022 ja 24.5.2023

KH 29.05.2023

KV 05.06.2023

Sisällys

- Työn tausta, tavoite ja koordinointi
- Ohjelman laadinta, käsittely ja päätökset
- Esitys uusiksi luonnonsuojelualueiksi sekä jatkosuunnitteluun siirretyt kohteet
 - Valtiolla mahdollisesti myytävät kohteet
 - Kohteet, joiden maanomistus jää kaupungille
 - Jatkosuunnitteluun siirretyt kohteet

LIITTEET:

- 1) Raportti ”Riihimäen luonnonsuojeluohjelma, potentiaaliset uudet suojelualueet”, T:mi Teppo Häyhä 2021
- 2) Esitys luonnonsuojelualueiden perustamisesta ja määräalojen myymisestä Suomen valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin, Hämeen ELY-keskus 13.4.2023

Työn tausta, tavoite ja koordinointi

Ohjelman taustaa

- Kaupungilla on luonnonsuojelulain yleinen luonnonsuojelun edistämisvelvoite
- Kaupungin strategian ja ympäristöpolitiikan tavoitteet luontoa koskien
 - Ympäristöpolitiikassa tavoitteena mm. lisätä luonnonsuojelualueita 4 %:iin maa-alasta (2022 2,13 %, 258 ha)
- Luonnonsuojeluohjelman laadinta on ympäristönsuojelun ja elinvoiman toimialueen sitova tavoite vuodelle 2022
- Yli 20 000 asukkaan kaupungeille on tulossa luonnon monimuotoisuusohjelman laadintavelvoite luontokadon pysäyttämiseksi. Luonnonsuojeluohjelma on osa tätä työtä.

Luonnonsuojelualueiden toteuttaminen

RIIHIMÄKI

- Luonnonsuojelualueita voidaan toteuttaa joko myymällä määräalat kiinteistökaupalla valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin tai perustamalla kohteelle Hämeen ELY-keskuksen päätöksellä luonnonsuojelualue, joka jää kaupungin omistukseen.
- Molemmissa tapauksissa Hämeen ELY-keskus maksaa korvausta kaupungille suojelun toteutuksesta. Kiinteistökaupalla toteutettaessa korvaus on alueen puumäärään ja metsämaapohjan arvoon perustuva käypä arvo (100 %). Alueen jäädessä kaupungin omistukseen kaupungilla on vähintään 50 %:n omavastuu. Jälkimmäinen perustuu luonnonsuojelulain mukaiseen kunnan velvollisuuteen edistää luonnonsuojelua omistamallaan alueella.
- Kaupungin omistukseen jäädessä kohteelle sovitaan myös rauhoitusmääräykset.

Työn tavoite

Työn tavoitteena oli tunnistaa kaupungin maaomaisuudesta luonnonsuojelualueiksi soveltuvat kohteet, priorisoida toteuttamiskelpoiset alueet sekä selvittää luonnonsuojeluviranomaisen eli Hämeen ELY-keskuksen kanta kohteisiin. Myös rauhoituksista mahdollisesti maksettavat korvaukset selvitettiin työn aikana.

Luontoselvitykset potentiaalisista kohteista teetettiin kesällä 2021. Tarkoitus oli selvittää mitkä kaupungin omistamista alueista täyttäisivät luontonsa puolesta suojelun kriteerit. Kartoituksen teki T:mi Teppo Häyhä. Työstä valmistui raportti ”Riihimäen luonnonsuojeluohjelma, potentiaaliset uudet luonnonsuojelualueet” loppuvuodesta 2021. Raportti on liitteenä 1.

Luontoselvitysten tulokset

RIIHIMÄKI

- Potentiaalisia kohteita löytyi yhteensä 12 kpl, niiden pinta-ala on yhteensä 195,5 ha.
- Näistä Penninmäki ei ole kaupungin omistamalla alueella. Se oli mukana selvityksessä, koska kohdetta oli tarjottu kaupungin ostettavaksi.
- Valmistunut raportti on ohjelman liitteenä.

Työn koordinointi

- Työtä on koordinoanut työryhmä, johon on kuulunut edustus ympäristönsuojelusta, kaavoituksesta, maankäytöstä, liikuntapalveluista, tekniseltä toimialueelta sekä Hämeen ELY -keskuksesta. Ympäristöjohtaja on toiminut työryhmän puheenjohtajana ja koollekutsujana.
 - Ympäristönsuojelu: Elina Mäenpää (pj) ja Jenni Takala (siht.)
 - Kaavoitus: Niina Matkala
 - Maankäyttö: Ari Vettenterä ja Werner Franzen
 - Liikunta: Markus Rantsi
 - Kaupunkitekniikka: Päivi Sundman, Lasse Heikkinen
 - Hämeen ELY-keskus: Petri Pohjonen

Ohjelman laadinta, käsittely ja päätökset

Ohjelman laadintaprosessi 2022

Vuoden 2022 alkupuolella kohteet priorisointiin työryhmässä kahteen koriin:

1. Kohteet joiden suojelussa voidaan edetä pikaisesti. Nämä jaettiin työryhmässä valtiolle myytäviin kohteisiin sekä kohteisiin, joissa maanomistus jäisi kaupungille.
2. Kohteet, jotka edellyttävät tarkempaa jatkosuunnittelua.

Kaupungin metsien hoidosta vastaava Metsänterä Oy toimitti puustotiedot alueista Hämeen ELY-keskukselle korvausten arviointia varten.

Kesällä 2022 Hämeen ELY-keskus, joka on toimivaltainen viranomaisen luonnonsuojelualueiden perustamisessa, tutustui maastossa luonnonsuojelualueiksi esitettyihin kohteisiin. Maastokäyntien pohjalta ELY-keskus arvioi suojeltavaksi valittujen kohteiden soveltuvuuden suojelualueiksi ja esitti luonnonsuojelualueiden rajausehdotukset ja alustavat korvauslaskelmat.

Työryhmä käsitteli ELY:n ehdotusta syksyllä 2022. Työryhmän kannanottojen perusteella Hämeen ELY-keskus päivitti luonnonsuojelualueiden rajaukset ja tarkensi maksettavien korvausten suuruutta.

Työryhmän alkuperäinen esitys uusiksi luonnonsuojelualueiksi

RIIHIMÄKI

- **Ensi vaiheessa suojeltavaksi esitettävät kohteet**
 - Valtiolle mahdollisesti myytävät kohteet
 - Haukkavuorenmaa, Ihantolan purolehto, Kämpälämäki
 - Kohteet, joissa maanomistus säilyy kaupungilla
 - Paalijärven eteläranta, Vantaanjokivarsi, Korttionmäki
- **Jatkosuunnitteluun siirrettävät kohteet**
 - Ojalan purolehto, Riutta, Uhkolansuo, Käräjäkoski, Tuomolan metsä
 - Maankäyttöryhmän esitys: Peltosaaren kosteikkopuisto
 - Luonnonsuojeluyhdistyksen esitys: Sammalistonsuon lintukosteikon suojametsä

Asian käsittely ja päätökset

- Luonnonsuojeluohjelmaa esiteltiin maankäyttöryhmälle 3.10.2022. Maankäyttöryhmä esitti Peltosaaren kosteikkopuistoa jatkoselvitystä vaativiin kohteisiin.
- Luonnonsuojeluohjelmaa esiteltiin elinvoimalautakunnalle 27.10.2022. Tällöin sovittiin, että ohjelma viedään elinvoimalautakunnan käsiteltäväksi marraskuussa ja että elinvoimalautakunta pyytää ohjelmasta lausunnot tekniseltä ja sivistyksen ja osaamisen lautakunnalta.
- Luonnonsuojeluohjelmaa käsiteltiin elinvoimalautakunnassa 24.11.2022. Elinvoimalautakunta pyysi luonnoksesta teknisen lautakunnan, sivistyksen ja osaamisen lautakunnan, vanhusneuvoston, vammaisneuvoston sekä nuorisovaltuuston lausunnot.
- Lausunnot saatiin 31.1.2023 mennessä kaikilta pyydetyiltä tahoilta. Lausuntojen johdosta ohjelmaan ei tullut muutostarpeita.

Ohjelman viimeistely 2023

- Alkuvuodesta 2023 Hämeen ELY-keskus pyysi ympäristöministeriöltä lausunnon esitetyistä luonnonsuojelualueista. Ympäristöministeriö teki korjauksia Kämpälämäen alueen rajaukseen sekä Kämpälämäen ja Ihantolan purolehdon toteutustapaan. Kämpälämäen aluetta hieman supistettiin melun ja pilaantuneen maaperän takia. Lisäksi ympäristöministeriö ilmoitti, ettei valtio ole halukas ostamaan näitä kohteita, joten maanomistus niissä säilyisi kaupungilla.
- Hämeen ELY-keskus päivitti esityksensä ympäristöministeriön kannanottojen pohjalta ja laajensi Haukkavuorenmaan rajausta 1,1 hehtaarilla. ELY-keskuksen esitys 13.4.2023 luonnonsuojelualueiden rajauksiksi, rauhoitusmääräyksiksi ja korvauksiksi on ohjelman liitteenä 2.
- Ehdotus luonnonsuojeluohjelmaksi viedään elinvoimalautakunnan kautta kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston käsittelyyn. Kun kaupungin päätöksenteko on valmis, Hämeen ELY-keskus antaa päätökset kaupungin omistukseen jäävien alueiden suojelusta ja allekirjoittaa mahdollisesti myytävää Haukkavuorenmaan suojelualueutta koskevan kauppakirjan.

**Esitys uusiksi luonnonsuojelualueiksi
sekä jatkosuunnitteluun siirretyt kohteet**

ELY:n esitys 13.4.2023

- Hämeen ELY-keskus on pyytänyt ympäristöministeriön hyväksynnän suojelu- ja korvauspäätökselle. Ympäristöministeriön antoi valtuutuksen, mutta korjasi kahden alueen rajauksia sekä rajasi valtiolle mahdollisesti ostettaviin alueisiin ainoastaan Haukkavuorenmaan, muiden ehdotettujen alueiden jäädessä kaupungin omistukseen. Korjaukset ja perustelut on esitetty liitteenä olevassa Hämeen ELY-keskuksen esityksessä (13.4.2023, Dnro HAMELY/1950/2022).
- Hämeen ELY-keskuksen 13.4.2023 päivätystä esityksestä, joka sisältää ympäristöministeriön valtuutuksen, on muodostettu tässä luonnonsuojeluohjelmassa oleva lopullinen esitys suojelualueista.

Vaikutukset suojeltavien alueiden pinta-alatavoitteeseen

RIIHIMÄKI

- Suojeltujen alueiden osuus kaupungin maapinta-alasta vuoden 2022 lopussa 2,13 %
- Tavoitteena ympäristöpolitiikassa suojeltujen alueiden osuus 4 % maapinta-alasta
- Ensimmäisen vaiheen kohteiden suojelun jälkeen osuus maapinta-alasta olisi 2,71 % ELY:n tarjouksen pinta-alojen mukaisena
- Jatkosuunnitteluun siirrettyjen kohteiden suojelun jälkeen osuus maapinta-alasta olisi 3,4 % kartoituksen rajausten pinta-alojen mukaisena
- Tämän jälkeen suojeltuja alueita olisi noin 411 hehtaaria ja tarvittava suojelupinta-ala 4 % tavoitteen saavuttamiseksi olisi noin 73 hehtaaria

Suojelun toteutustapa ja korvaukset

RIIHIMÄKI

Ensisijainen suojelun toteutustapa, kohteiden kauppahinta tai maksettava korvaus, jos maanomistus jää kaupungille:

- Haukkavuorenmaa 25,8 ha, ensisijainen toteutustapa kauppa 161 600 €.
- Kämpälämäki 7,7 ha, maanomistus jää kaupungille, korvaus rauhoituksesta 36 400 €.
- Ihantolan purolehto 4,1 ha, maanomistus jää kaupungille, korvaus rauhoituksesta 11 750 €.
- Paalijärven eteläranta 3,4 ha, maanomistus jää kaupungille, korvaus rauhoituksesta 5 000 €.
- Korttionmäki 22,7 ha, maanomistus jää kaupungille, korvaus rauhoituksesta 67 000 €.
- Vantaanjokilaakso 5,1 ha, maanomistus jää kaupungille, rauhoitus korvauksetta.

Myytävän alueen alaskirjausarvo

- Haukkavuorenmaa
 - ELY-keskuksen kauppahinta 161 600 €
 - Kaupungin kirjaama alueen arvo
 - Maapohjan tasearvo 172 860 €
- ELY:n hinnanmuodostus:
 - Korvaus on alueen puumäärään ja metsämaapohjan arvoon perustuva käypä arvo (100%)
 - Maapohja: Hinnoittelun perusteena metsätalousalue
 - Puusto: Kaupungin metsävarantotieto Metsänterä Oy:ltä, hinnoittelu 36 edeltävän kuukauden keskikantohintojen mukaan.
- Kaupungin kirjaamat arvot:
 - Eri tiloilla on eri tasearvoja, joten tasearvoista on laskettu painotettu yksikköhintojen keskiarvo, joka kuvaa kohdealueen tasearvon yksikköhintaa. Huomionarvoista on, että kaupungin maapohjan tasearvot ovat selkeästi korkeampia, kuin kauppahintatilaston maapohjien arvot.

Rauhoitusmääräykset

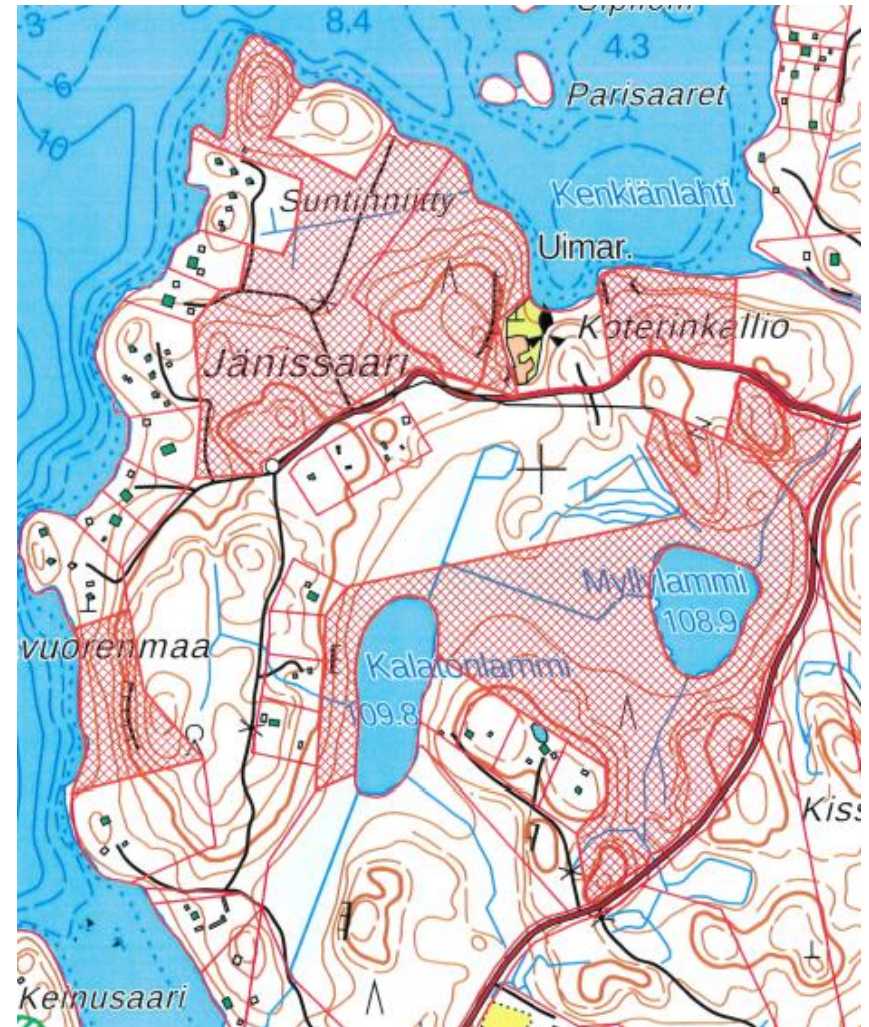
- Päättäessään suojelualueen perustamisesta Hämeen ELY-keskus antaa alueelle rauhoitusmääräykset. Rauhoitusmääräykset annetaan niille alueille, joiden maanomistus säilyy kaupungilla.
- Rauhoitusmääräyksissä annetaan yleiset rajoitukset toimenpiteistä, jotka ovat alueella kielletty sekä määritellään toimet, jotka on alueella sallittu. Ehdotus rauhoitusmääräyksiksi on liitteenä 2 olevassa ELY:n esityksessä.
- Rauhoitusmääräysten mukaan alueelle laaditaan tarvittaessa hoito- ja käyttösuunnitelma kaupungin ja ELY-keskuksen/metsähallituksen yhteistyönä. Suunnitelma sisältää tarpeelliset toimet alueen luontoarvojen turvaamiseksi ja säilyttämiseksi sekä alueen luontoon tutustumisen helpottamiseksi.
- ELY-keskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen rauhoitusmääräyksistä, jos poikkeaminen ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta ja on tarpeen alueen hoidon, käytön tai tutkimuksen kannalta.
- Hämeen ELY:n esitystä voidaan pyydettyä täydentää käsittelyn aikana rauhoitusmääräysten osalta. Toimielimen on hyvä käsitellä myös rauhoitusmääräykset tai valtuuttaa henkilö sopimaan niistä ELY:n kanssa.

Valtiolle mahdollisesti myytävät kohteet

Haukkavuorenmaa

Haukkavuorenmaa

- Haukkavuorenmaalla rajattiin uimarannan aluetta laajemmin pois suojelualueesta, ettei rajoiteta uimarannan mahdollista tulevaa käyttöä.
- Muilta osin työryhmässä todettiin, ettei kaupungilla ole maankäytöllisiä paineita tai toiveita alueelle. Kaupungin tavoitteena ei ole säilyttää tätä aluetta omistuksessaan.
- Alueen erityisarvona on monipuolisuuden ja keskiravinteisten kallioiden lisäksi useat kasvillisuudeltaan edustavat pienet lehtometsäkuviot. Alueella on runsaasti uhanalaisten luontotyyppien hyvää suojeluarvoa osoittavaa lajistoa.
- Kohde sijaitsee rantakaava-alueella, asemakaava-alueen ulkopuolella. Pääasiallinen merkintä kaavassa on M (Metsätalousalue). Pieni osa sijoittuu kaavassa VV-merkinnällä varustetulle uimaranta-alueelle.

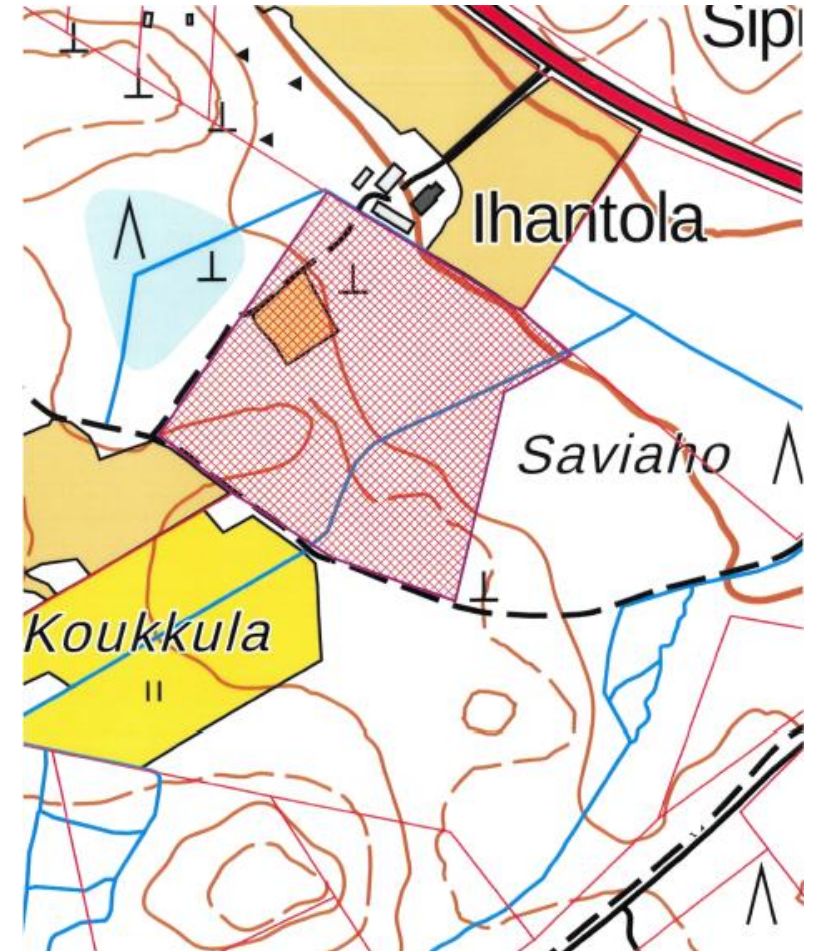
Kohteet joiden maanomistus jää kaupungille

Ihantolan purolehto, Kämpälämäki, Paalijärvi, Vantaanjokivarsi,
Korttionmäki

Ihantolan purolehto

RIIHIMÄKI

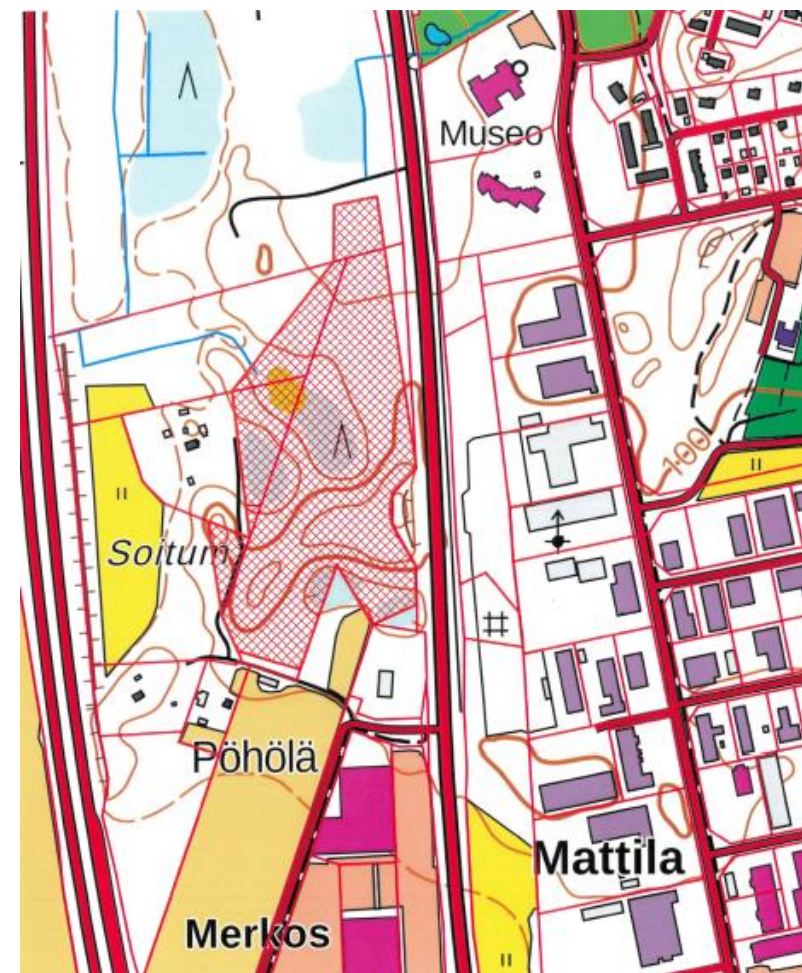
- Kaupungilla ei ole maankäytöllisiä paineita tai toiveita alueelle.
- Kohde sijaitsee asemakaava-alueen ulkopuolella.
- Ihantolan purolehto on pienialainen, mutta erityisen edustava kuusiaarnio ja kostea lehto. Metsässä on luonnonmuistomerkkinä rauhoitettu iso kelomänty. Lajistollisesti alue on valtakunnallisesti arvokas. Viimeisten kymmenen vuoden aikana alueelta on löydetty runsaasti uhanalaista ja harvinaista metsälajistoa.
- Alueen keskellä sijaitsee luonnonmuistomerkki
- Työryhmä esitti aluetta myytäväksi valtiolle. Ympäristöministeriö ilmoitti, ettei se ole halukas ostamaan aluetta valtiolle. Kohteen suojelu voidaan toteuttaa ainoastaan kaupungin omistukseen jäävänä luonnonsuojelualueena

Käpälämäki

RIIHIMÄKI

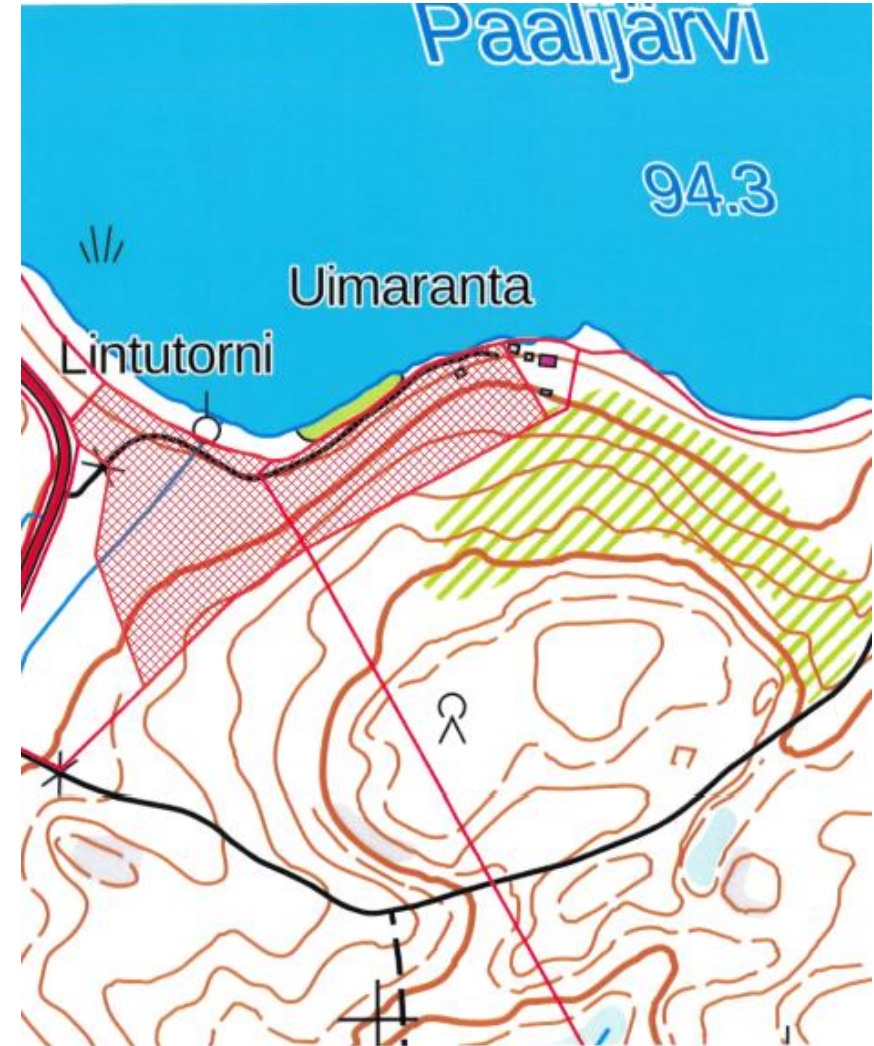
- Luonnoltaan arvokas alue rajautuu Lasin kaatopaikan eteläpuolelle.
- Luonnonmetsäarvot ovat kehittyneet pitkälle Käpälämäen havupuuvaltaisessa osassa ja alueella on monimuotoisuudelle merkittäviä kangasmetsiä.
- Kohde on yleiskaavan viheralue, V-1. Alue on tarkoitettu asemakaavoitettavaksi. Alue on osa viherrakenteen perusrunkoa, mutta sitä ei voida sijaintinsa takia käyttää virkistysalueena.
- Liikennemelun vuoksi luonnonsuojelualueen rajausta muutettiin länsireunalta alkuperäisestä esityksestä.
- Läheisen pilaantuneen maan aiheuttaman riskin vuoksi alue voidaan toteuttaa ainoastaan kaupungin omistukseen jäävänä luonnonsuojelualueena.

Paalijärvi

RIIHIMÄKI

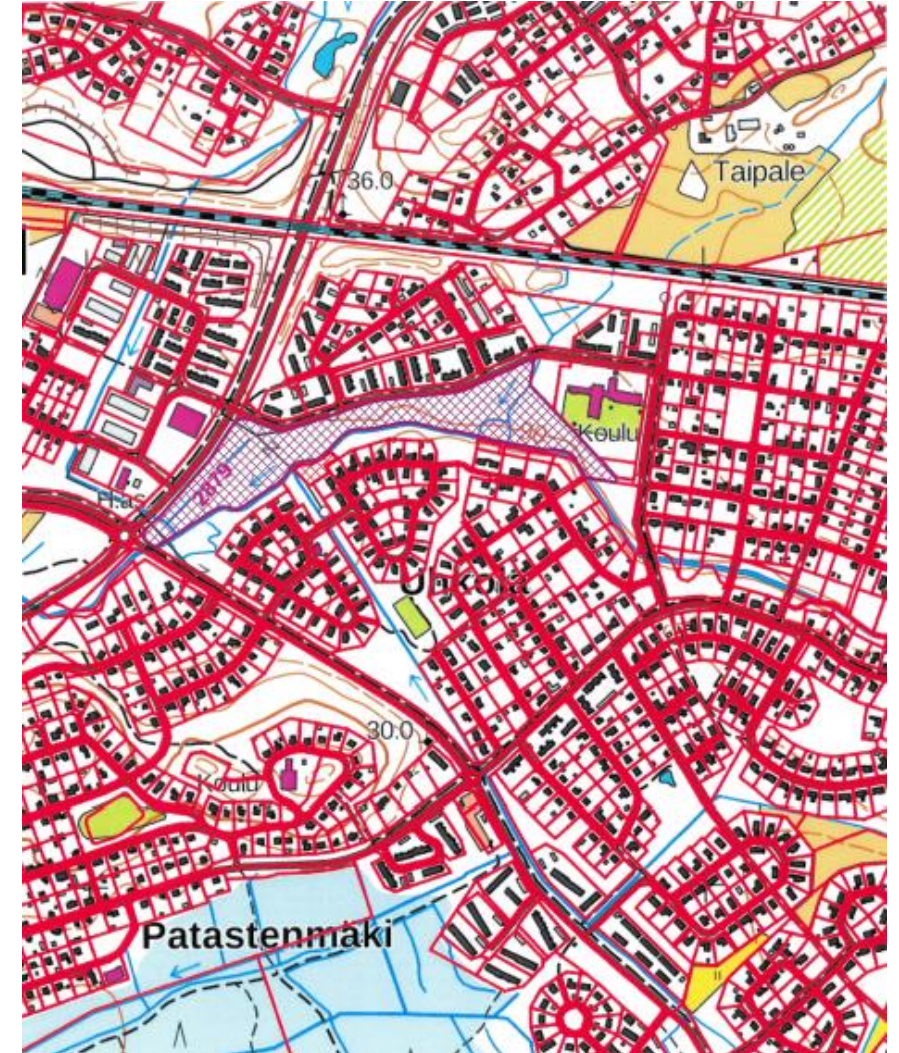
- Paalijärven alueella suojelualueen ulkopuolelle rajattiin pysäköintialue sekä uimaranta-alue.
- Alueella on lehtoisuutta, lähteisyyttä, luhtaisuutta, lahoppuustoa ja vanhaa puustoa. Elinympäristöistä alueella on lehdon lisäksi järven rantametsää ja monimuotoisuudelle merkittävää rantaluhtaa. Lisäksi alue on erityisen tärkeä virkistyskäytön kannalta.
- Kohde sijaitsee asemakaava-alueen ulkopuolella, mutta se on pienialainen, jonka vuoksi sen esitetään jäävän kaupungin omistukseen.

Vantaanjokivarsi

RIIHIMÄKI

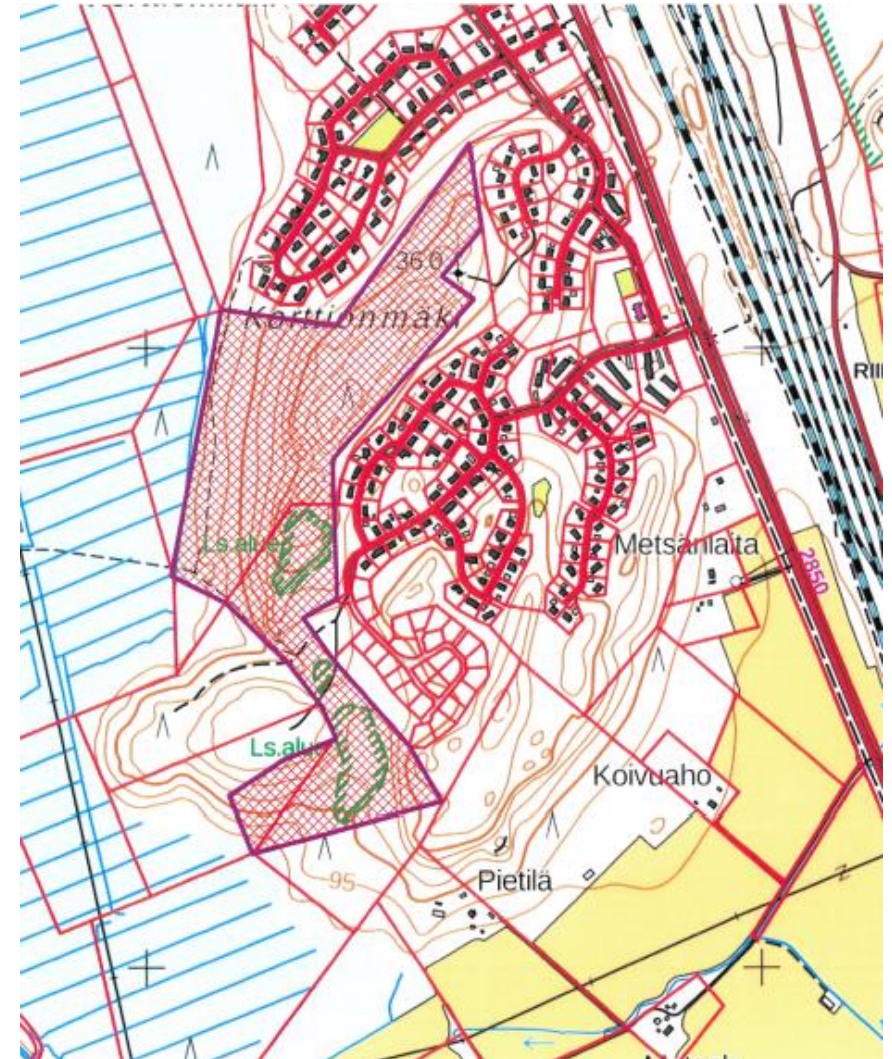
- Sijainti asemakaava-alueella linjaa kohteen jäävän kaupungin omistukseen.
- Luonnonsuojelullinen arvo liittyy lehto- ja kosteikkokasvillisuuteen sekä lehtipuuston ja haavan runsauteen. Lisäksi metsä on kaupunkialueella tärkeä ekologinen käytävä metsä-, ranta- ja vesieliöstölle.
- Vesialue jää suojelun ulkopuolelle. Suojelualue on rajattu joen pohjoispuolelle jokivarren eteläpuolisen asutuksen vuoksi.
- Alueelle on toivottu virkistyskäytön mahdollistavaa kulkuväylää. Tämä on huomioitu rauhoitusmääräyksissä.

Korttionmäki

RIIHIMÄKI

- Alueella on useampia suojeltuja luontotyyppikohteita. Kohde on merkittävä myös maisemallisesti ja hyvin arvokas lähiluonto- ja opetuskohde.
- Alueelle on suunniteltu kulkuväyliä, jotka ovat osa laajempaa ulkoilureitistöä. Kulkuväylät, jotka sijaitsevat suojelualueella, on huomioitu rauhoitusmääräyksissä.
- Sijainti asemakaava-alueella linjaa kohteen jäävän kaupungin omistukseen.

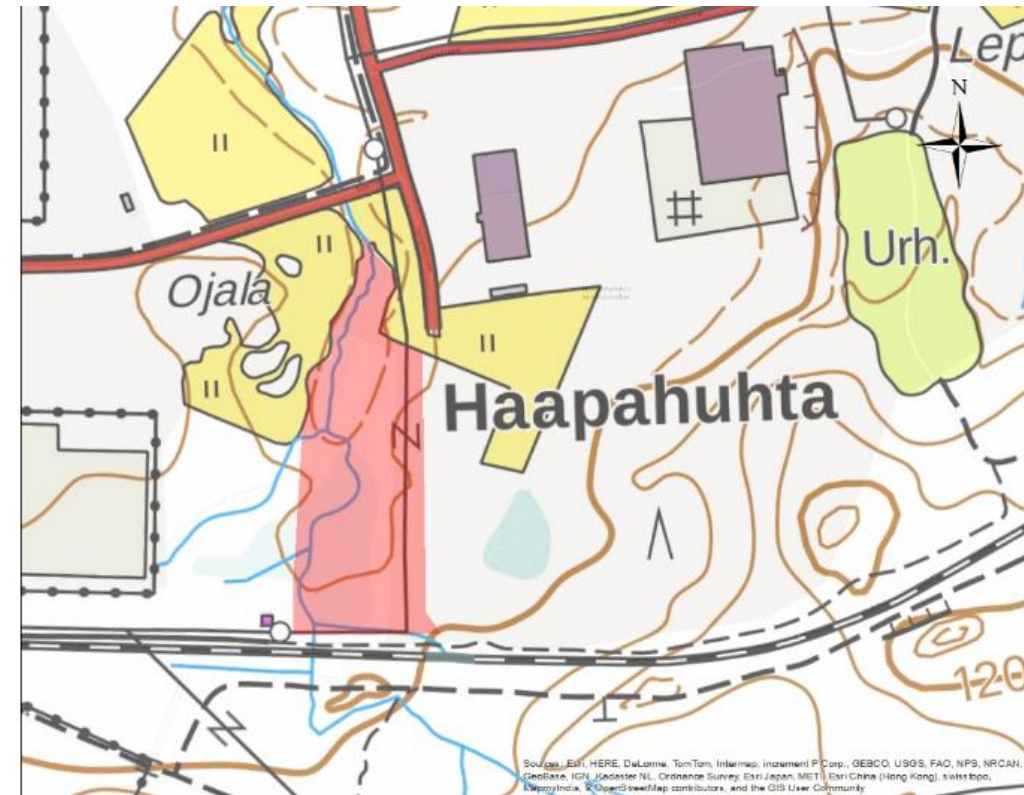

Jatkosuunnitteluun siirretyt kohteet

Ojalan purolehto, Riutta, Uhkolansuo, Käräjäkoski, Tuomolan metsä,
Penninmäki, Peltosaaren kosteikkopuisto, Sammalistonsuon
lintukosteikon suojametsä

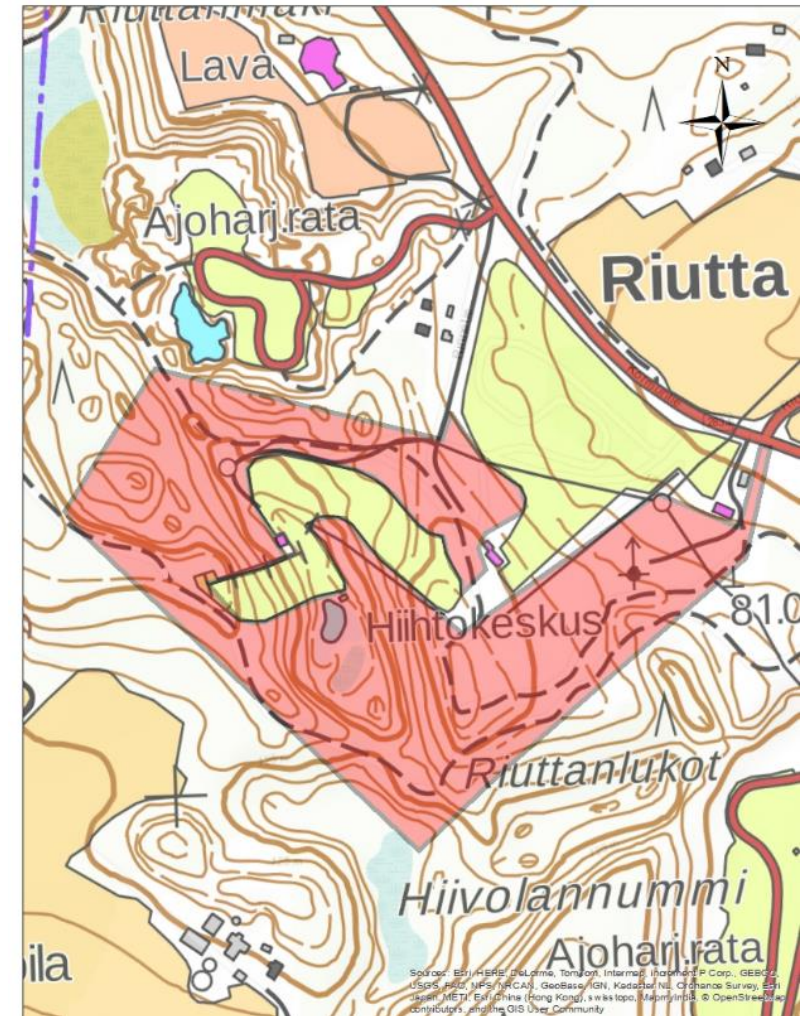
Ojalan purolehto

- Maakunnallisesti arvokas kohde, jossa paljon uhanalaislajistoa. Pää- ja sivupuro hetteikköineen ovat vesilain suojelemia luontotyyppejä ja näiden lähiympäristö metsälain suojelema erityisen tärkeä elinympäristö.
- Sijaitsee teollisuusalueen keskellä, alueella käyttöpaineita
- Naapuritontilla sijaitsee lähde, jonka poistoon on haettava lupa AVI:lta, mikäli tontti rakennetaan. Toimenpiteillä Lähteen poistamisella mahdollisesti vaikutuksia purolehtoon.

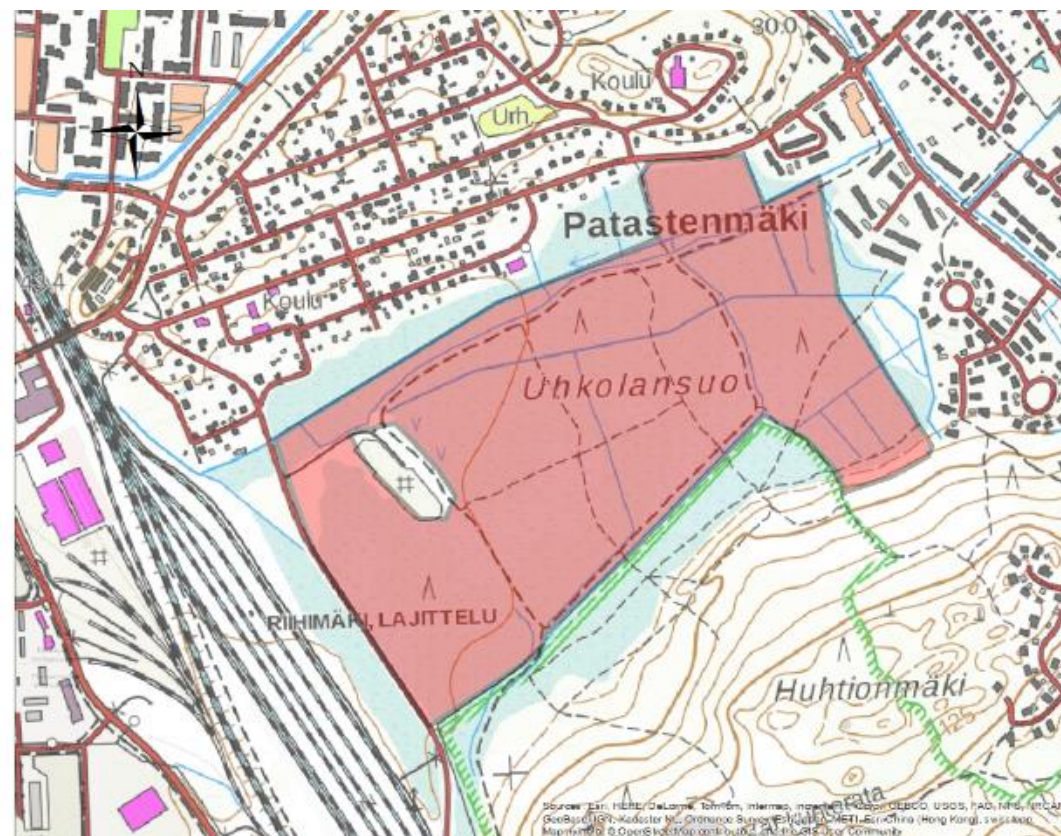
Riutta

- Alue on edustava geologisesti ja maisemallisesti, sekä arvokas lähiluontokohde. Rinnealueilla on huomionarvoisia paahde-elinympäristöjä.
- Käyttöpaineita virkistysalueena
- Osa suunnitellusta käytöstä luontoa kuluttavaa, osittain olisi yhteensovitettavissa suojelulle ja virkistykselle

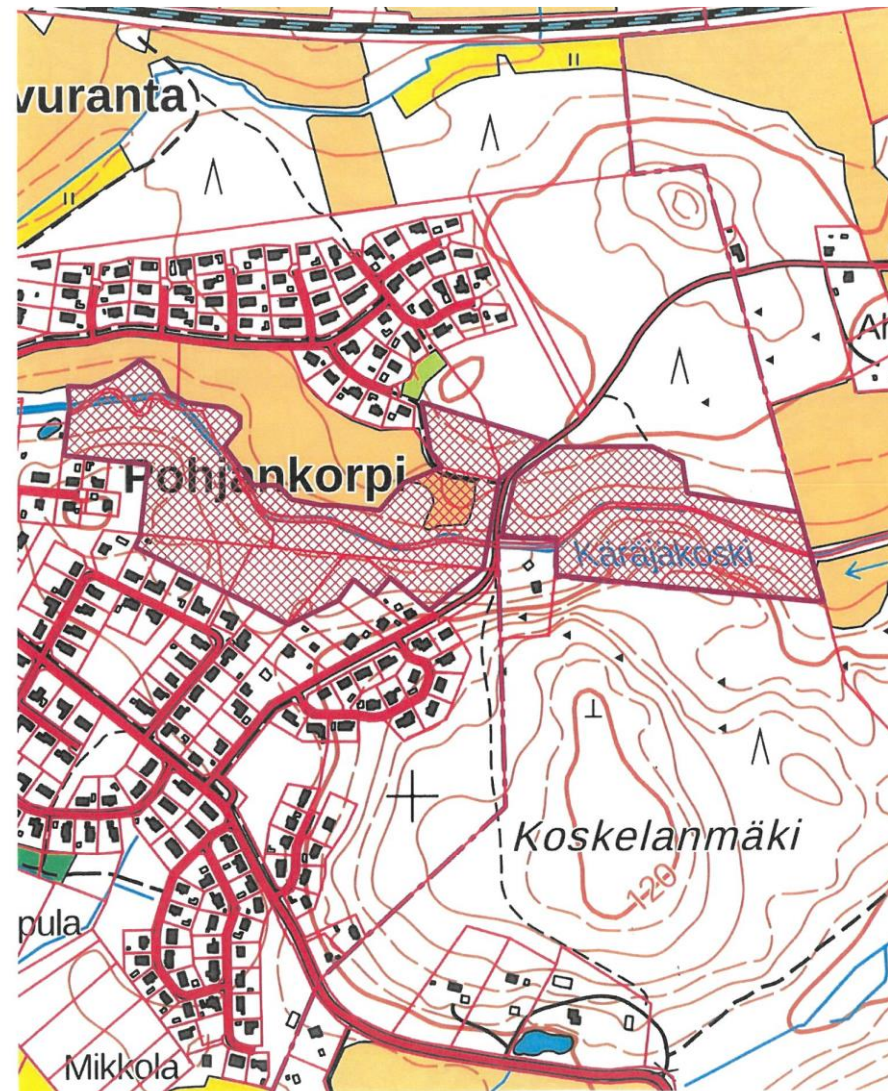
Uhkolansuo

- Sijaintinsa vuoksi merkittävä hulevesien kannalta. Esitetty kehitettäväksi kohteeksi hulevesiohjelmassa. Voisi hyödyntää veden pidätykseen myös luonnonsuojelualueena.
- Alueella on uhanalaisia lajeja, uudelleensoistumista ja mahdollisesti potentiaalia ennallistamiskohteeksi.
- Keskellä aluetta vanha kaatopaikka, joka vaatii kunnostusta. Rajattu suojelualueen ulkopuolelle.

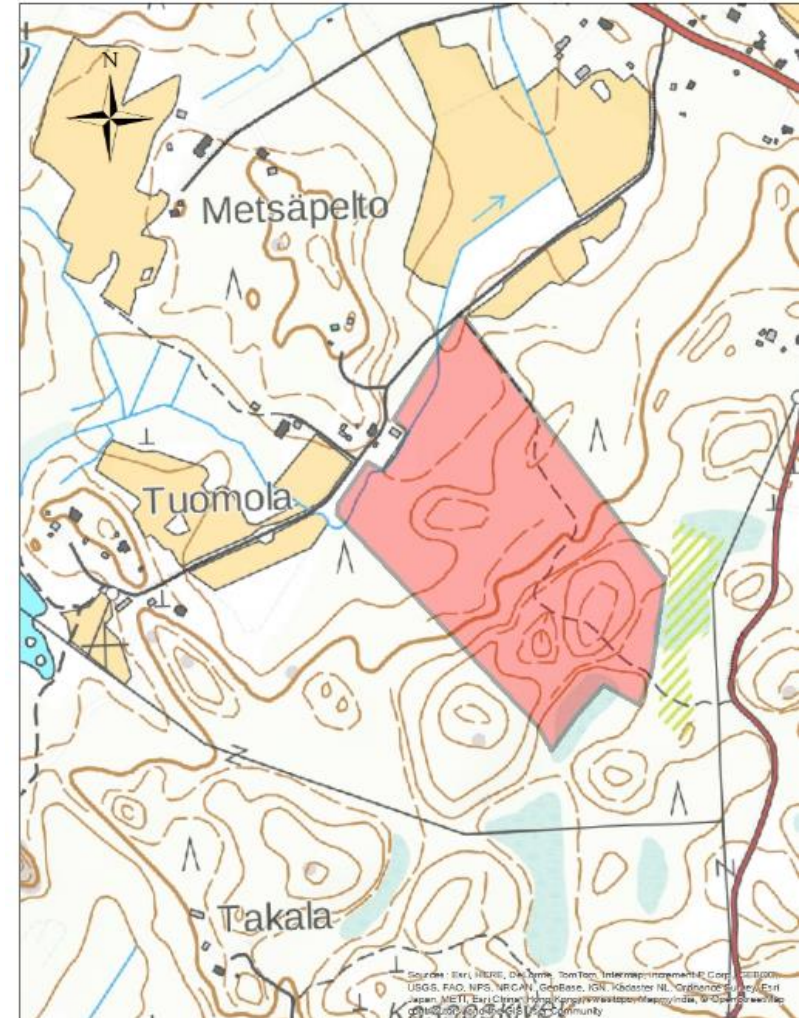
Käräjäkoski

- Käräjäkosken ennallistetun kosken ympäristössä on useita uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lajeja ja luontotyyppejä.
- Vesialue jää suojelun ulkopuolelle
- Käräjäkosken rajauksen itäosaan osuu Riihimäen itäisen ohikulkutien varaus.
- Käräjäkosken pohjoispuoleiselle pellolle on esitetty frisbeegolf-rataa.

Tuomolan metsä

- Tuomolan metsä kuuluu laajaan, merkittävään luonnonmetsäalueeseen. Alueella on uhanalaisia luontotyyppejä ja lajeja.
- Kalmun osayleiskaavan aluetta
- Mahdollisesti yhteensovittamista asumisen kanssa
- Tarkistetaan yleiskaavatyön yhteydessä

Penninmäki

- Penninmäki ei ole kaupungin omistama alue.
- Kohde otettiin tarkasteluun, koska maa-aluetta oli tarjottu kaupungille.
- ELY-keskus on arvioinut kohdetta ja neuvottelee maanomistajan kanssa alueen suojelusta.

PENNINMÄKI

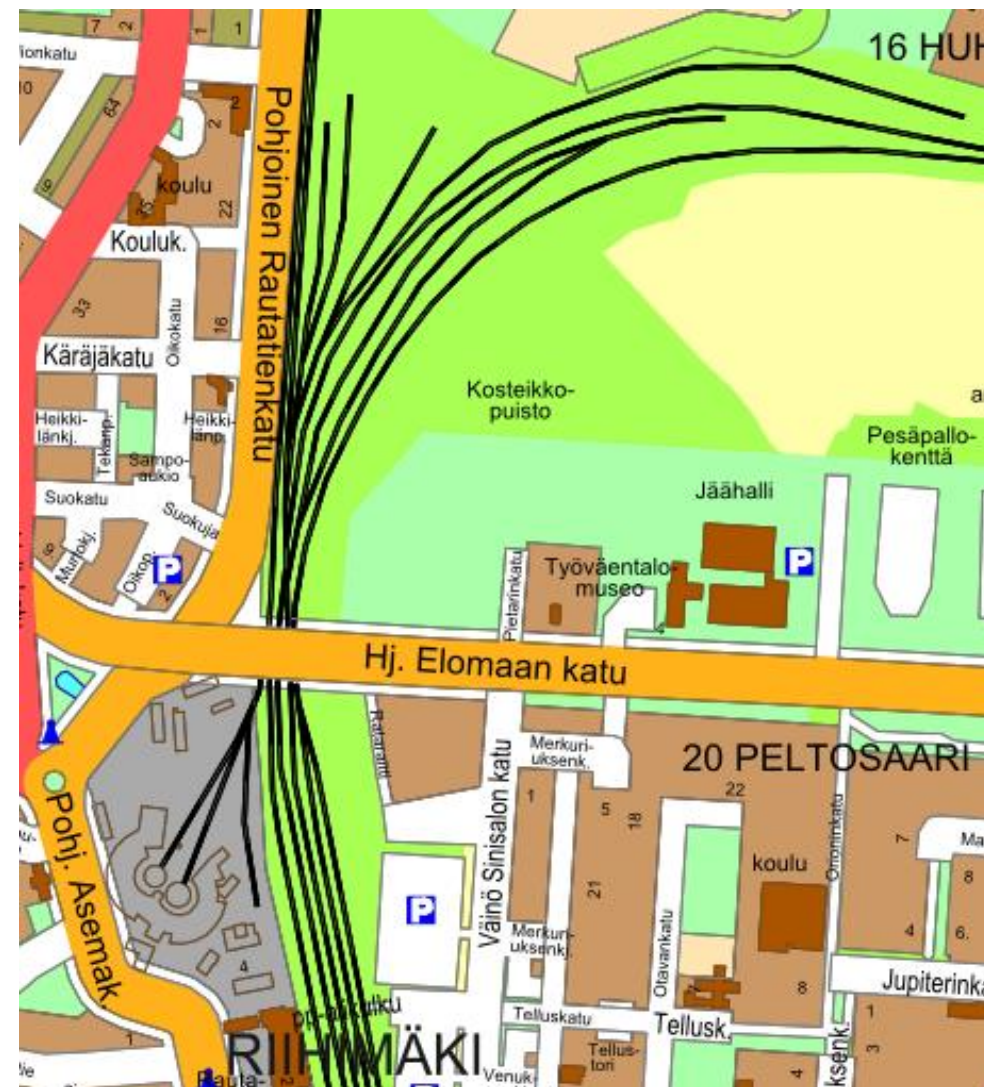
4,70 hehtaaria

Peltosaaren kosteikkopuisto

RIIHIMÄKI

- Esitys suojelualueeksi tuli maankäyttöryhmältä. Myös aiemmin on kosteikkopuistoa esitetty suojelualueeksi.
- Peltosaaren kosteikkopuistossa elävän viitasammakon elinoloja ei saa heikentää. Lumen sijoittaminen alueelle talvella 2021-2022 vaikutti viitasammakkopopulaatioon haitallisesti.
- Viitasammakon esiintymistä on tarkkailtava ELY-keskuksen kehotuksesta vielä kolmen vuoden ajan kevääseen 2025 asti.

Sammalistsuon lintukosteikon suojametsä

RIIHIMÄKI

- Riihimäen luonnonsuojeluyhdistys esittänyt suojelualueeksi.
- Alueelle ei ole tehty luontoselvityksiä.
- Puusto monipuolista sekametsää, osittain vanhaa.
- Metsissä paljon pesiviä lintuja ja se toimii myös suojana Sammalistsuon lintukosteikolle. Tämän vuoksi on todennäköistä, että metsän luontoarvojen kannalta oleellista olisi samanaikainen kosteikon suojelu. Tämä kohde jätetään tulevaisuudessa selvitettäviin kohteisiin.

R

R

R

R

R

R